

**Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis
Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et
Justitiae, Sive Decisivi Discursus**

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in
quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus
respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum
luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque
omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III.
de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. V. Romana cessionis usurarum. An Christianus cessionarius Judæi
exigere possit usuras Judaicas, quæ per ipsum Judæum cedentem à
debitore invito, etiam in judicio exigi possent; Et an usuræ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

DE USURIS, ET INTERESSE,

fidejussionis vel assessoris fidem & idoneitatem, quam creditor potius sequi dicitur. Licet enim non desiat nimium rigorosi censores, negantes etiam in fidejussionibus, vel sub propria fide & obligacione approbatoribus aliquod lucrum, quasiquod istud officium gratuitum, & ex charitate imparti debet; Nihilominus magis communis, & recepta est in contrarium, cum dicta moderatione prae-¹¹ mii justi & adaequati, ut per *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 6. num. 6. Surd. conf. 306. Apont. conf. 19. lib. 2. Rota apud Gregor. decif. 76. & decif. 161. ibique adden. & decif. 679. par. 1. divers. Leotar. de usuris quaff. 23. num. 31. Duard. de censibus §. 3. queff. 13. nn. 20. & 21.*, & ceteri communiter.

Quod docet quotidiana praxis in camporibus, aliisque idoneis negotiatoribus facientibus cedulas bancarias pro ementibus castra & bona à Congregatione Baronum, sive pro Titularibus, & provisio Episcopatibus & beneficiis, praesertim ultra montes, ac etiam moderniori tempore frequenter in Italia, pro assurance pensionariorum, ad determinatum vel indeterminatum tempus, quoniam hujusmodi cedulae datur provisio, quæ licet juxta communem usum regulariter sit ad rationem duorum pro centenario, attamen potest esse plus & minus juxta maiorem vel minorem probabilitatem periculi cui cedula se exponit; Atque isto casu quemadmodum debita recompensa, seu mercede conveniri potest in pecunia, ita non implicat eam obtineri occasione locationis, & conductionis, seu alterius contractus, cum aliqua justi pretii alteratione, dummodo alteratio sit dictæ mercedi proportionata, secus si incongrua, juxta distinctionem, quæ in his specialibus terminis affectus casalis facti per fidejussionem correspondit ad fidejussionem factam, vel faciem ad habetur per Rotam apud *Gregor. dicta decif. 161. & dec. 76.* Atque de dicta mercede cedula, ejusque varia taxa, seu conventione, juxta maiorem vel minorem periculi probabilitatem habetur in dicta Romana cambiorum de Valentibus sub tit. de cambio, dec. 2. ubi de ejusdem mercedis, seu provisionis prioritate & privilegio.

Ex dicta vero distinctione, juxta quam, murui & alterius contractus mixtura regulanda est, resultat i^o decisio quæstionis, in qua plerique se involvunt vi- dentur, circa eas conventiones, quæ tam in Italia, quam extra sunt nimium in usu, quod tunc anticipat, praesertim hyberno tempore rusticis, & laboratoribus dantur pecuniae, seu ejus loco frumentum, aliaque victualia, sub obligatione præstandi operas in secundis segetibus, seu alii in propriis agri & fundis colendis; Plerisque rigorosè opinantibus id illicitum, ac illicitum esse, quasi quod etiam in casu conventionis pro justo pretio, seu justa mercede, adhuc illa coartatio libertatis ex mutuo resultans, usuram redoleat, ut habetur apud *Monin. de contract. quaff. 309. & 310. Fatin. lib. 2. contro. cap. 54.* & alios apud *Leotar. quaff. 16. num. 13. & 14.* Verum in contrarium est verior, & magis communis, juxta auctoritates superiori allegatas, & hujus causa decisiones, de quibus pariter supra, quoniam data justitia, & sinceritate, ita ut mutuum, seu anticipata solutio non sit causa diminutionis solitæ mercedis, & prout currit cum eis, qui de tempore laborerii, & operarum eam recipiunt, justum & rationabile non est, ut qui istud charitativum officium impedit, anticipat solvendi, ac penurioso tempore subveniendi, deterioris conditionis esse debeat, quocumque tertio tale officium non im pendente, ut apud *eundem Leotar. dicta quaff.*

16. num. 24. & sequent. licet rusticis in hoc sint integrati.

Quod cum eadem distinctione procedere, ac recipiendum esse, semper credidi & consului in mixtura murui cum altero contractu emptionis, & venditionis, quia nempe rusticis, seu facientibus artem agrariam, aut habentibus vineas & oliveras, dentur anticipatæ, praesertim in penurioso tempore pecuniae pro fermento, vino, vel oleo recolligendo, ipsi mutuatori, seu anticipatæ solventi vendendo, quoniam nisi dicta anticipata solutio cauteri pretii diminutionem, ac mutuatarii damnum, nulla urget ratio, qua id prohibeat, vel illicitum reddat; Quinomodo potius in contrarium urgent, ne dum ratio communis usus, qui in proprio attendens est tanquam interpretativus, non autem canonizatus actus alias illiciti, & usurari exeductis *Firmana* disc. 1. Sed etiam altera potentior ratio charitatis exercenda cum ipsis rusticis & operariis, vel etiam artem agrariam excentibus, seu vineas & oliveras habentibus, pro quorum necessaria cultura hoc subsidio indigent; Licet enim ex hujusmodi conventione in mutuatore resulteret utilitas, quodd redatur tucus de hujusmodi victualium emptione, ac prælatione supra alios, nihilominus hac accessoria seu accidentalis utilitas, quæ mutuatori resultat, non habetur in consideratione, quia nullum damnum causat mutuatario, nisi circa restrictionem dictæ libertatis, quæ non videatur considerabilis, vel rectè compensata est cum majori utilitate, quæ reportatur ex dicto præventivo subsidio tempore penurioso, sicuti econverso, si mutuatarius ex mutuo magnam utilitatem reportet, non exinde mutuatur, cessante ejus interesse accessionum justificativo, istas recipere potest, quoniam attenditur interesse mutuantis, non mutuatarii, ut sibi huc eod. tie.

Usuræ autem suspicio seu periculum in hujusmodi casibus adesse potest, ac frequenter solet, in casu quo merx operarum, seu rerum emendarum pretium de tempore hujusmodi anticipata solutio nis taxetur, juxta casum, de quo plenè agit *Mafrid. dicta dec. 106.* que videretur in materia magistralis, in eo tantum apud nos, juxta Curiæ opiniones, non recipienda, quod mutuatori, vel anticipato solutori decernantur pro pecunia soluta interclusa, & tunc resolutio pendere videretur à terminis text. in cap. in Civitate, & cap. finali de usuris, an scilicet taxa, tanquam per speciem cujusdam transactionis super incerto futuro pretio majori, vel minori sit justa, & verisimilis, itaut ad utriusque æquale commodum, vel incommodum se habere possit, nec nè; Quæ autem in ista causa dicebantur de usuraria infectione, procedebant attentis terminis juris, ac loquendo, quod dati potest circa depravata intentione fenerandi, praesertim in Viris adeo nobilibus non presumenda.

ROMANA
CESSIONIS USURARUM,
PRO
HIERONYMO CLEMENTINO,
CVM
FRANCISCO SENSATO.

Cajus

DISCURSUS V.

13

Casus disputatus coram A.C. Et resolutus pro Hieronymo.

An Christianus cessionarius Judæi exigere possit usuras Judaicas, quæ per ipsum Judæum cedentem à debitore invito, etiam in judicio exigi possent; Et an usuræ Judæorum excedere possint duplex sortis.

S U M M A R I U M .

- 1 *Facti series.*
- 2 *Debitor cessus liberatur solvendo cessionario, id quod ipse solvit.*
- 3 *Declaratur, quando id non procedat, sed teneatur ad eorum.*
- 4 *An usura excedere possint sortem.*
- 5 *De modo judicandi neotherico, vel pragmatico.*
- 6 *Usura sunt illicite, & damnata etiam in Iudeis.*
- 7 *De dicto Deuteronomii, Non feceraberis fratrem tuum, sed alieno.*
- 8 *Quod de facto exigit ex permissione Pontificis.*
- 9 *De ratione, ob quam id toleratur.*
- 10 *Iudai conversi ad fidem, non possunt exigit usuras inexaltus, & exactus debent restituere.*
- 11 *Christianus cessionarius Iudai non potest exigit usuras.*
- 12 *Fautores, consultores, & cooperatores usurarum peccant.*
- 13 *Donatarius vel cessionarius usurarii non potest usuras exigit, vel retinere.*
- 14 *Deratione, ob quam Christianus in usuris Iudaeis non debet se ingerere.*
- 15 *De actione negotiorum gesforum, vel de in rem verso, quando locum habeat.*
- 16 *Quando invenit dictæ actiones, nec-nè.*
- 17 *Ad materiam text. in l. incivile, Cod. de furt. Et quando domino licet vendicare rem sumam a tertio, non refuso pretio.*

D I S C . V.

CUM Hieronymus ob munuum scutorum mille sub usuris ad solitam rationem i8. pro centenario esset debitor bancherii Hebrei, ultra dictam sortem, in aliis scut. 3.m. circiter ex causa usurarum, Franciscus ab ejusdem bancherii defuncti hereditibus, mediante solutione scut. 1800. hujusmodi crediti cessionem in ampla forma reportavit, ejusque vigore dictum Hieronymum in processu executivo in via obligationis cameralis pulsavit coram A.C. coram quo ipsius rei conventi defensores excipiebant solum de beneficio debitori cesso adversus cessionarium competente ex dispositione *textus in l. per diversas, & l. ab Anastasio, Cod. manutatu;*, ut scilicet debitor à debito quamvis majori liberationem reportet, offerendo cessionario summam per ipsum solutam cedenti pro cessione reportanda, cum aliqua majori recompensa, ex D.D. communi & probabili sensu præstanda, in compensationem periculi, & incommodi, cui cessionarius ita se submisit, *Giur. decif. 117. Mangil. de evit. quaf. 79. num. 19. latè Rot. decif. 44. num. 9. p. 11. rec. Capc. Larr. consult. 144. num. 32.* ubi quod valutatur in quinta parte; Cumque Judex in hujusmodi exceptione admittenda difficultatem haberer, ex eo quod predictarum legum dispositio, utpote emanata in odium redemptorum litium, locum habeat, ubi agitur de juribus litigiosis, & *Card. de Luca de Usur. & Interess.*

incertis, non autem de certis & liquidis, *Giurba dicta dec. 117. Apont. conf. 77. lib. 1. Rot. decif. 274. par. 3. rec. decif. 126. post Cenc. de cens. decif. 147. num. 32. par. 11. rec.* & in aliis, ac habeatur frequenter in sua materia *sub tit. de credito*, idcirco super hoc puncto, atque ad hujusmodi difficultatem superandam, ex parte rei conventi, requisitus fui.

Quamvis autem his terminis retentis, ego probabilius dicere, etiam cum sensu veritatis, præfatae difficultati locum non esse, sed exceptionem admetti debere, quamvis dicta conclusio, seu præfatarum legum limitatio regulariter vera sit, ex eo fundamento, quod sub quæstione est inter DD. præsentim modernos, an hujusmodi Hebraeorum usuræ ipsam sortem excedere possint; *Quoniani 4. Surd. conf. 302. num. 1. cumseqm. Et per se. affirmativam favore Hebrai creditoris plenè, ac dote more substinet; Contrariam verò sententiam substinet *Facchini. lib. 10. controv. cap. 65. Roderic. de annnis redditibus, & caseri plenè deducti per Manente, conf. 148. lib. 2.* ubi ex professio confutat dictum conf. Surd. idemque substinet *Vermigliol.* insignis hujus Curia Advocatus, *conf. criminal. 302.* Unde propterea dicbam, quod quidquid esset de unius vel alterius opinione veritate, cui integrum locum relinquere profitebar, dum causæ necessitas non exigebat, inhærendo nimium commendabili Curia styllo, non evagandi in superfluis, ac extra causæ necessitatem, dum occasio nota dedit id particulariter, ac formiter disputare; Attamen ex pœnitis negari non poterat, dictum usurarum excessum ultra sortem esse dubium, dum major auctoritatum calculus negativæ opinioni assistere videtur, ideoque non eramus in casu limitationis, sed potius regulæ.*

Verum, quia hoc motivo retento, oportebat solvere leura bis mille, nempe mille pro sorte, & alia mille pro usuris, in quibus ad ratam sortis nulla cedebat controversia, potissimum quia excessus scut. 200. ultra summam a cessionario solutam, retento etiam rigore regulæ, adhuc congrua recompensa videbatur, juxta supradictæ regulæ rationabilem modificationem; Hinc proinde ingenium mrgis aciendo, in mentem venit usurarum solutionem in totum evitare, atque liberationem à debito, cum sola solutione sortis obtinere; Atque talis fuit eventus causa existens bono faço, quod illa tractatur coram Judice ingenioso, neotherico magis, quam pragmatico, per terminos & principia juris, ut fieri ab omnibus deberet, magis procedente. Quod ab illo dubio operari non potuisse, si causus dedisset causam tractari coram Judice merè pragmatico, ob defectum specialium, seu individualium auctoritatum, que juxta frequentiorem modernum abusum attendi solum solent, non curat, an sint bene vel male fundatae, & an congrue applicentur ad casum, nec-nè, qui abusus cum meo intolerabili stomacho adeo inolevit, ut frequenter practicaverim, Doctorum etiam levis armaturæ dicta, quamvis incidentia, maleque fundata, ne dum in verbis, sed etiam per argumentum à contrario sensu, vel per subintellectum attendi, quo nil absurdius.

Dicbam igitur, etiam cum sensu veritatis, quam Judex ut supra admisit, quod licet ipse Hebreus cedens, dictas usuras exigit posset, nullatenus tamen id permittendum est Christiano cessionario; ideoque iste erat unus ex casibus, in quibus ob immutationem qualitatis personæ, exceptiones, que non obstante cedenti, obstant cessionario.

B

Kona-

sionario; Certum quidem est, usuras ut porre jure
et divino & naturali damnatas, etiam in Iudeis illici-
tas esse, ut antiquioribus plenè collectis habetur
apud Margnard. de iudais cap. ii. num. 3. Farinace.
in fragment. verbo iudei numer. 667. & seqq. The-
saar. decif. 57. Ubi occasione disputandi an Princeps
laicularis, inconsulto Romano Pontifice usuras
Hebraicis permittere possit, satis eruditè & elabo-
ratè, tanquam super problemate à pluribus do-
ctis viris disputato coram Duce Sabaudie, de hoc
agit, cum aliis per Manente conf. 148. post decisio-
nes, Giballin. de usuris lib. primo cap. 7. art. 8. con-
fessar. 3. Lectar. de usuris quæst. 100. numer. 32. &
cæteri communiter, ac etiam magistraliter Rota a-
pud Merlin. decif. 409. alias dec. 301. par. 5. rec. ex
num. 31. ad finem, ubi satis bene expendunt illa
Deuteronomii verba cap. 23. Non fœneraberis fra-
tritios sed alieno, an scilicet illud verbum, sed alieno,
ob quod Iudei credunt cum gentibus licite usuras
exercere posse, derivet ex textu ipsius Moyses, vel
potius sit additio Collegii Ginandrin. ut probabilius
in dicta decisione eruditè probatur.

8 Et quamvis de facto, etiam in Urbe, ex Summi
Pontificis permissione, sub certis taxa & modis
Iudei hujusmodi usuras exercant, atque à Chris-
tianis etiam invitis exigant, quod ex Apostolica et-
iam permissione sub Sixto V. servari in Ducatu Sa-
baudie testatur Thesaur. dist. decif. 57. ubi in fine
registrat ejusdem Pontificis litteras, & habetur
particulariter actum disc. sequenti; Nihilominus hu-
jusmodi tolerantia seu non prohibitio provenit ex
eo, quod cum hujusmodi personæ sint extra græ-
mum Ecclesiæ, eorumque salus ex defectu fidei
desperata sit, idcirco Ecclesia sollicita non est
de eorum salute, cuius tanquam in casu desperato,
donec ad fidem convertantur nullam curam haberet,
ut advertunt Giballin. & cæteri suprà allegati Riccius.
de jure personarum extrâ græmum Ecclesiæ cap. 19. nn.
5. Vermigliol. conf. 300. & communiter.

Hinc proinde sequitur, quod si Iudeus ad Chris-
tianam fidem convertatur, extunc usuras inexactas
exigere prohibetur; Quinimò de stricto jure,
etiam exactas, quatenus ejus vires suppetant, re-
stituere tenetur debitori certo, et si debitores sunt
incerti, debet restituere Ecclesia universalis, & ad
dispositionem Papæ, qui tamen eas aliquando lo-
let eisdem in toto vel in parte condonare, nè ex isto
motivo à fide avertantur, Azor. inst. moral. par.
prima lib. 8. cap. 22. de iudicis vers. decimo septimo
queritur; Unde prodiit apud vulgus antiqua tradi-
tio, fabulæ speciem habens, quod ideò Iudei ad fidem
non convertantur, quia nolunt bonis expoliari,
id facturi, si bonorum retentio eis permitte-
retur, quasi quod eis fiat spolium, quod est fabu-
lolum, quamvis de rigore juris id fieri posset & de-
beret.

Si ergo ipsius Iudei directi creditores & ceden-
tes, in quibus in statu judaismi jam radicatum est jus
seu actio hujusmodi usurarum, postquam effecti
sunt Christiani, illas exigere prohibentur, quinimò
de rigore juris, ex dicta causa temperato & non ob-
servato, etiam exactas restituere; Multò magis di-
cendum est quod Christiano in statu fidei voluntari-
è hanc illicitam & peccaminosam acquisitionem
facient id permittendū non sit.

Considerabam præterea in hac usuraria materia,
non solum peccare committentes & exigentes usu-
ram, sed etiam mediaiores, cooperatores, consulto-
res, & alias quomodolibet concurrentes, ut inspec-
cie usurarum judaicarum, Azor. dist. lib. 8 par. pri-
ma cap. 22. vers. in hac quæstione Manente disto conf.

148. qui alios resert, & generaliter Morales ac cæ-
ri communiter, unde propterea in disputationibus
habitis in casu de quo disc. sequenti, Mihl Hebraicorum
Universitatis Advocato per aliquos Morales
objiciebatur, quod in peccato esset, Iudeorum
partes tuendo, licet non benè diceretur ex rationi-
bus, de quibus ibi.

Prout verius est, ac magis communiter receptum,
usurarii donatarum vel successorem, seu alias cel-
isionarium non posse tuta conscientia usuras exigere
vel exactas retinere, etiam si titulo oneroso acqui-
sierit, sciendo usurariam qualitatem, quoniam est
confovere poccatum, atque scienter accipere à non
domino rem alienam, ad instar acquirentis à fure sci-
enter bona furata. Less. de justit. & iur. lib. 2. cap. 20.
dub. 24. Lugo de just. & iur. tit. de mutuis & usuris di-
spusat. 25. seq. II. num. 213. & 226.

Alia etiam ratione ponderata, quod ita de faci-
li, sub nomine & pallio Iudeorum, ipsi Christia-
ni callidi & depravati fœnatores hujusmodi ju-
daicas ac adeò excessivas usuras exercere possent,
fingendo scilicet mutuum à bancherio Iudeo fieri,
atque longo tempore usuras decurrere, deindeque
hujusmodi cessionem effingere, ut ita directè eas
exigere valeant, cum potentiori brachio, quām
sit illud Iudeorum, undē ex pluribus dicebam hanc
videri genuinam veritatem.

Excitato motivo, illicet apud judicem plausum
habente, actor plurium Advocatorum primi nomi-
nis consilium desuper in congressu, juxta stylum,
petiti, sed conclusum fuit, motivum esse solidum,
& inevitabile, solumque Ronozius in parte
tamen doctrinalitatum verè doctissimus, & mag-
nus Advocatus, ad effectum recuperandi saltē
id quod pro hujusmodi cessione obtinenda solutum
fuerat, quodque ab ipso reo convento ab initio of-
ferebatur, immò contendebatur recipi debere, ut
suprà; Excitavit motivum actionis negotiorum ges-
torum, sive alterius de utili in rem verso, quāl
quid actor nimium utile negotium pro reo ges-
serit, illum ita liberando à longè majori debito scuto-
rum 4000. & ultrà cum sola summa scut. 1800. juxta
terminos textus in §. igitur secundo Inst. de obli-
gat. quare contrahuntur, ubi Aretin. & cæteri, om-
niumque latius modernus Harprecht. Et de qua actio-
ne negotiorum gestorum, vel de in rem verso
habetur plurius actum sub tit. de credito, præsertim
in Romana pecunaria de Vincentini, & admittunt
in suo casu DD. de quibus infra.

Facilis tamen solutionis fuit objectum, dicebam
etenim, etiam cum sensu veritatis, motivum in or-
dine ad actionem negotiorum gestorum re & è sul-
fragari posse, quando actor sincere animo, & ex
motivo charitaris seu dilectionis id egisset in gra-
tiam debitoris, ut ejus utile negotium gereret,
eumque à graviori onere sublevaret; Secùs au-
tem dum negotium gessit, principaliter ad pro-
priam utilitatem, & locupletationem, in odium &
gravamen debitoris, cui ita transfuso credito in
personam potentiores, adempta remanebat spes
obtinendi ab ipso Hebrao eamdem ac majorem
condonationem, quām ipse voluntarius redemptor
obtinuerat, quo casu tanquam ex cestante ratione
cui prædicta actio innixa est, illa non intrat ex com-
muni tensu eorumdem DD. de quibus suprà, ac
aliorum apud eos.

Ad quod probandum deducebam ea, quæ in
proximi terminis habentur apud Spad. conf. 149. nn.
5. & seqq. lib. 1. ubi de recuperante seu redimen-
te rem alienam ab hostibus vel latronibus, an
scilicet ipsius rei domino, pretio etiam non soluto
detur

DISCURSUS VI.

15

deretur illius vendicatio, juxta terminos textus in l. incivile, Cod. de furtis, cum concord. per Farinacc. qu. 177. num. 30. cum seqq. & habetur in lannen. vena sub tit. de feudis, difc. 58. & in Romana, seu Civitatis vecula mercium, sub tit. de Regalibus ad materiam portuus, difc. 129. Distinguatur enim, & bene, quod aut ille tertius, penes quem hujusmodi bona reperiuntur, illa à latronibus seu aliis redemit pro inferiori pretio, ex motivo charitatis, & bono animo, ut domini utile negotium gereret, eique restituueret; ita impediendo, ne ad alienas manus irre recuperabiles pertransiret, ipso domino absente, ac non valente tunc recuperare, & tali casu concedenda non sit vendicatio, nisi restituto eo, quod ipse redemptor erogavit, ne pro charitatis & benevolentia officio impensum, damnum & jacturam de proprio sentiat, ita suadentibus principiis, nemurum juris scripti, sed etiam naturalis; Secus autem, si hujusmodi circumstantia cesseret, quoniam cessante bona fide, etiam in casu, quo juxta meum sensum dispositio dicti textus in l. incivile, limitanda veniat ratione liberatis commercii in portubus ac publicis emporiis, adhuc admittebam locis supra allegatis, præsertim sub tit. de Regalibus, difc. 129. dictam limitationem non intrare; Qui termini videbantur ad rem adaptabiles, & fortius, cum non ageretur ad effectum agendi, & vindicandi, sed ad effectum excipiendi, dum juxta vulgaria recepta principia, longè faciliter intrat exceptio, quam actio; Unde propterea actor contentus receptione solius sortis, agnitâ veritate acquieciebat; Alia vero actio de in rem verso nullatenus intrabat, cum illa fundetur in æquitate locupletationis de alieno, ex deductis apud Ottob. decis. 40. cum alio in d. Romana pecuniaria de Vincentinis, sub tit. de credito, ubi de hac materia sat.

ROMANA USURARUM JUDAICARUM, PRO UNIVERSITATE HEBRAEO RUM.

Casus disputatus in Congregatione particulari, deputata cum exitu, de quo infra.

An Princeps sacerularis, vel etiam Summus Pontifex, possit usuras Hebraicis permettere, vel teneat prohibere; Et quatenus dicta permisso fieri valeat, An illarum reductioni seu moderationi locus esse debatur, nec-nè; Et generaliter de ista materia usurarum Judaicarum, earumque reductionibus de præterito.

S U M M A R I U M .

- 1 Aniquitius dabatur usura cum solo spatio unius anni sortem adquantes, & sic ad 100. pro centum.
- 2 Error aliquorum circa usuras centesimas, que in iure habentur.
- 3 Prima moderatione usurarum Judaicarum ad 30. pro centenario.
- 4 De aliis moderationibus primò ad 24. & secundò ad 18. pro centenario.
- 5 Casus controversie.
- 6 De moderatione usurarum in Statu Sabaudie. Card. de Luca de Usur. & Interess.

- 7 Damnantur volentes etiam permissionem usurarum Indaicarum fieri non posse.
- 8 An, & quid Pontifex super usuris statuere posset.
- 9 Ponderatio ad comprobationem eorum, de quibus num 7.
- 10 Usura etiam in Hebreis & infidelibus illicita.
- 11 Deratione, ob quam in istis illis toleratur.
- 12 Referuntur agentes de moderatione usurarum.
- 13 De privilegio Hebreorum mutuandi super pignoribus, non curando, an oppugnantes sint Domini.
- 14 De damnis resultantibus ex usu usurarum Indaicarum.
- 15 De axiome, quod ex duabus malis minus eligendum est.
- 16 Derationibus, ob quas oportet tolerare Hebreos.
- 17 Qui unde populum in loco, debet ei suppeditare necessaria ad victimum.
- 18 Hebrei possunt exercere artem futoriam in vestibus novis.
- 19 Quod redditus fieri deberet.
- 20 Resolutio, ejusq; rationes.

D I S C . VI.

Viventibus in Urbe Hebreis, atque usuras exercentibus absque aliqua taxa seu moderatione, prout à suffocatis debitioribus extorque poterant, quod juxta retroactorum sacerdotum, & temporum conditionem gravissimum onus importabat, adeo ut Cotta in suis memorabilibus relatius per Surd. conf. 302. num. 10. in fine dicat, talem fuisse temporum conditionem, quod vix reperiatur mutuator, qui pecunias daret sub usuris, unius anni spatio ipsam sortem principalem adquantibus, & sic ad rationem 100. pro 100. quam usurarum speciem in jure communi cognitam esse, credit idem alioquin doctissimus I. C. Surdus, sequendo Azzonis, Accursii, & aliorum antiquiorum leguleicam simplicitatem, quod usuræ certissime, de quibus Jus commune loquitur, hanc usurarum speciem ad rationem 100. pro 100. importarent; unde merito in specie reprehenditur à Menant. conf. 148. & à Leotar. de usuris, qu. 4. num. 42. in fine.

Hanc licentiam moderari coepерunt, prius Leo X, deinde vero Paulus III. præscribentes taxam scutorum 30. pro centenario & anno, de qua testatur Ferret. conf. 37. in fine, & Berou conf. 206. num. 3. lib. 3. quæ summa exorbitans videri non debet, dum moderniori tempore, usque ad moderationem Sixti V. in Sabaudia, aliisque Pedamontanis, seu Lombardiae partibus, continuarunt usque ad summam scut. 33. ita ut triennio sortem æquarent, ut patet ex Surd. d. conf. 302. & Thesaur. dec. 57.

Sub Pio autem IV. dictæ usuræ reducere fuerunt ad 24. pro centenario, ut patet ex ejus Conf. 139. juxta ordinem Bullarii veteris impressi sub Sexto V. Et quamvis Pius V. successor, renovando omnina rigorosè statuta contra Hebreos per Paulum IV. in ejus Conf. 3. juxta Bullar. novum, revocasset multas moderationes concessas per Pium IV. ut patet ex ejusdem Pii V. Conf. 6. juxta novum Bullarium; Nihil tamen super dicta taxa usurarum innovavit; unde in ea continuatum fuit usque ad annum 1577. sub Gregorio XIII. quando reducere fuerunt ad 18. pro centenario, ut patet ex ejus Conf. 43. juxta d. ordinem Bullarii

B 2

veteris